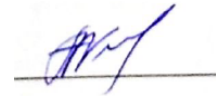

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Завідувач кафедри

Г. І. Слосанська

«09» вересня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ
ПОТРЕБАМИ В СИСТЕМІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка (шифр і назва галузі знань)
спеціальність	016 Спеціальна освіта (код і найменування спеціальності)
Освітня програма	Логопедія (найменування освітньої програми)
Мова навчання	українська

2025–2026 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами в системі інклюзивної освіти» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньої програми «Логопедія» зі спеціальності 016 «Спеціальна освіта» галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

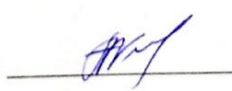
Укладач:

Гладченко І. В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти.

Протокол № 2 від 09 вересня 2025 р.

Завідувач кафедри

спеціальної та інклюзивної освіти : Ганна СЛОЗАНСЬКА

1	Освітня програма	Логопедія
2	Спеціальність	016 Спеціальна освіта
3	Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
4	Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
5	Статус дисципліни	Вибіркова
6	Мова навчання	Українська
7	Курс	III
8	Семестр	6
9	Кількість змістових модулів	2
10	Форма підсумкового контролю	Залік
11	Обсяг дисципліни в кредитах ECTS	3
12	Загальна кількість годин	90
13	Аудиторні заняття (год.)	Денна форма – 0, заочна форма – 24
14	Лекції (год.)	Денна форма – 0, заочна форма – 8
15	Практичні/семінарські заняття (год.)	Денна форма – 0, заочна форма – 8
16	Лабораторні заняття (год.)	Денна форма – 0, заочна форма – 8
17	Самостійна робота студента (год.)	Денна форма – 0, заочна форма – 66

1. Опис навчальної дисципліни

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

- для денної форми навчання
- для заочної форми навчання – 20 % до 80 %

2. Мета навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами в системі інклюзивної освіти» є оволодіння здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти теоретичними знаннями щодо навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами; а також практичними вміннями й навичками щодо роботи з дітьми з різними типами порушень психофізичного розвитку.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування у здобувачів вищої освіти (бакалаврів) таких компетентностей:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів спеціальної та інклюзивної освіти та логопедії зокрема і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства (вільного демократичного) та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8. Здатність працювати в команді.

ЗК 10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

СК 1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я, раннього втручання, розвитку і корекції, навчання і виховання, реабілітації і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

СК 2. Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної, інклюзивної освіти та логопедії.

СК 4. Здатність планувати та організовувати корекційно-логопедичну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення мовленнєвого розвитку, актуального стану та потенційних можливостей дітей, оцінювати її результати.

СК 5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з порушеннями мовлення, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК 7. Здатність дотримуватися вимог до організації навчального та корекційно-розвивального освітнього середовища.

СК 10. Здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами, з порушеннями мовлення.

СК 13. Здатність будувати гармонійні відносини з особами з порушеннями мовленнєвого розвитку, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

СК 15. Здатність чітко та аргументовано висловлювати власні професійні переконання, враховуючи особливості аудиторії та ситуації спілкування, надавати точний, своєчасний та дієвий зворотній зв'язок клієнтам та колегам.

СК 16. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК 17. Здатність надавати інформацію та допомогу щодо отримання логопедичних та інших корекційно-розвиткових послуг, залучати ресурси, необхідні для забезпечення наявних потреб клієнтів.

СК 19. Здатність визначати, добирати та застосовувати відповідні віку та цілям втручання матеріали, обладнання і технології, оцінювати їх ефективність для покращення доступу до спеціальної та інклюзивної освіти.

3. Програмні результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни «Навчання і виховання дітей з ООП» забезпечує досягнення здобувачами вищої освіти (бакалаврами) таких програмних результатів навчання:

РН 1. Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження.

РН 2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

РН 3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

РН 5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу та логопедичного супроводу у різних типах закладів.

РН 8. Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

РН 10. Здійснювати спостереження за дітьми з порушеннями мовлення, реалізовувати логопедичний супровід з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

РН 12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами загалом та порушеннями мовленнєвого розвитку зокрема.

РН 13. Володіти методиками сприяння соціальній адаптації осіб з особливими освітніми потребами та порушеннями мовлення, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.

РН 14. Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.

РН 15. Застосовувати у професійній діяльності сучасні універсальні та спеціалізовані інформаційні системи та програмні продукти; бібліотечні ресурси та технології, зокрема електронні; спеціальну апаратуру та інструменти.

РН 17. Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

РН 20. Визначати потреби і проблеми дітей з особливими освітніми потребами та їхніх сімей, знаходити інноваційні рішення та залучати ресурси для їх задоволення та вирішення.

4. Програма навчальної дисципліни

4.1. Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Тема 1. Корекційно-розвиткова та реабілітаційна складова у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

Категорії дітей з особливими освітніми потребами. Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ). Класифікації порушень психофізичного розвитку дітей. Причини виникнення порушень психофізичного розвитку. Загальні вимоги щодо організації навчання дітей з особливими освітніми потребами. Форми, методи та засоби навчання дітей з особливими освітніми потребами. Інноваційні технології навчання дітей з особливими освітніми потребами. Зміст понять «адаптація» та «модифікація». Загальні вимоги щодо здійснення вихованої роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Форми, методи та засоби виховання дітей з особливими освітніми потребами. Інноваційні виховні технології у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

Організація освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному закладі освіти. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами. Зміст корекційно-розвиткової та реабілітаційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Принципи корекційно-розвиткової роботи. Психокорекційні заходи, їх завдання. Програми з корекційно-розвиткової та реабілітаційної роботи. Арт-терапевтичні технології в корекційно-реабілітаційному процесі.

Тема 2. Робота з батьками/опікунами дитини з особливими освітніми потребами.

Сім'я дитини із особливими освітніми потребами. Батьки/опікуни – члени команди супроводу. Психолого-педагогічний супровід батьків/опікунів дітей з особливими освітніми потребами. Співробітництво сім'ї, закладу освіти, інклюзивно-ресурсного центру, реабілітаційного центру тощо. Основні форми і методи роботи з батьками/опікунами. Просвітницька робота з батьками/опікунами в інклюзивному класі. Етикет спілкування з батьками/опікунами дитини з особливими освітніми потребами.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З РІЗНИМИ ТИПАМИ ПОРУШЕНЬ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ

Тема 3. Робота з дітьми, які мають порушення зору та слуху.

Особливості психофізичного розвитку дітей з порушеннями зору/слуху. Особливості соціалізації дітей з порушеннями зору/слуху. Організація освітнього процесу в закладі освіти, зокрема, інклюзивному (адаптація, модифікація середовища, методи навчання та виховання) для дітей з порушенням зору/слуху. Рекомендації щодо спілкування з дітьми, які мають порушення зору/слуху. Бар'єри на шляху здобуття освіти дітьми із порушеннями зору/слуху. Додаткове обладнання в роботі з дітьми з порушеннями зору/слуху.

Тема 4. Робота з дітьми, які мають порушення мовлення.

Особливості психофізичного розвитку дітей з порушеннями мовлення. Особливості соціалізації дітей з порушеннями мовлення. Організація освітнього процесу в закладі освіти, зокрема, інклюзивному (адаптація, модифікація середовища, методи навчання та виховання) для дітей з порушенням мовлення. Правила спілкування з дітьми, які мають порушення мовлення. Бар'єри на шляху здобуття освіти дітьми із порушеннями мовлення.

Тема 5. Робота з дітьми, які мають розлади спектру аутизму.

Особливості психофізичного розвитку дітей з розладами спектру аутизму. Особливості соціалізації дітей з розладами спектру аутизму. Організація освітнього процесу в закладі освіти, зокрема, інклюзивному (адаптація, модифікація середовища, методи навчання та виховання) для дітей з розладами спектру аутизму. Правила спілкування з дітьми з розладами спектру аутизму. Бар'єри на шляху здобуття освіти дітьми з розладами спектру аутизму.

Тема 6. Робота з дітьми, які мають порушення інтелектуального розвитку.

Особливості психофізичного розвитку дітей, які мають порушення інтелектуального розвитку. Особливості соціалізації дітей, які мають порушення інтелектуального розвитку. Організація освітнього процесу в закладі освіти, зокрема, інклюзивному (адаптація, модифікація середовища, методи навчання та виховання) для дітей, які мають порушення інтелектуального розвитку. Особливості психофізичного розвитку дітей з синдромом Дауна. Організація освітнього процесу для дітей з синдромом Дауна. Правила спілкування з дітьми з синдромом Дауна та дітьми, які мають порушення інтелектуального розвитку. Бар'єри на шляху здобуття освіти дітьми, які мають порушення інтелектуального розвитку.

Тема 7. Робота з дітьми, які мають порушення опорно-рухового апарату.

Особливості психофізичного розвитку дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Особливості соціалізації дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Організація освітнього процесу в закладі освіти, зокрема, інклюзивному (адаптація, модифікація середовища, методи навчання та виховання) для дітей з порушенням опорно-рухового апарату. Правила спілкування з дітьми, які мають порушення опорно-рухового апарату. Бар'єри на шляху здобуття освіти дітьми із

порушеннями опорно-рухового апарату. Додаткове обладнання в роботі з дітьми з порушеннями опорно-рухового апарату.

Тема 8. Робота з дітьми з синдромом дефіциту уваги та гіперактивністю.

Прояви гіперактивної поведінки в дітей. Психоемоційні розлади у дітей із синдромом дефіциту уваги та гіперактивністю. Соціалізація та соціальна адаптація дітей із синдромом дефіциту уваги та гіперактивністю. Відмінності між активною і гіперактивною дитиною. Організація освітнього процесу в закладі освіти, зокрема, інклюзивному (адаптація, модифікація середовища, методи навчання та виховання) для дітей із синдромом дефіциту уваги та гіперактивністю. Стратегії корекції поведінки дитини із синдромом дефіциту уваги та гіперактивністю. Подолання академічних труднощів, спричинених неуважністю дитини. Бар'єри на шляху здобуття освіти дітьми із синдромом дефіциту уваги та гіперактивністю. Правила спілкування з дітьми із синдромом дефіциту уваги та гіперактивністю.

4.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем		Кількість годин													
		денна форма				заочна форма					дуальна форма				
		у тому числі				у тому числі					у тому числі				
	усього	лекції	Семінарські/практичні заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	усього	лекції	Семінарські/практичні заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	усього	лекції	Семінарські/практичні заняття	лабораторні заняття	самостійна робота
Змістовий модуль 1.															
Організаційно-методичні засади роботи з дітьми з особливими освітніми потребами															
Тема 1. Корекційно-розвиткова та реабілітаційна складова у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами	-	-	-	-	-	11	1	1	1	8					
Тема 2. Робота з батьками/опікунами дитини з особливими освітніми потребами	-	-	-	-	-	11	1	1	1	8					
Всього за модуль	-	-	-	-	-	22	2	2	2	16					
Змістовий модуль 2.															
Особливості роботи з дітьми з різними типами порушень психофізичного розвитку															
Тема 3. Робота з дітьми, які мають порушення зору/слуху	-	-	-	-	-	11	1	1	1	8					

Тема 4. Робота з дітьми, які мають порушеннями мовлення	-	-	-	-	-	13	1	1	1	10					
Тема 5. Робота з дітьми, які мають розлади спектру аутизму	-	-	-	-	-	11	1	1	1	8					
Тема 6. Робота з дітьми, які мають порушення інтелектуального розвитку	-	-	-	-	-	11	1	1	1	8					
Тема 7. Робота з дітьми, які мають порушення опорно-рухового апарату	-	-	-	-	-	11	1	1	1	8					
Тема 8. Робота з дітьми з синдромом дефіциту уваги та гіперактивністю	-	-	-	-	-	11	1	1	1	8					
Всього за модуль	-	-	-	-	-	68	6	6	6	50					
ВСЬОГО	-	-	-	-	-	90	8	8	8	66					

4.3. Теми лекцій

№ з/п	№ теми	Назва теми	Кількість годин	
			денна форма	заочна форма
1	Тема 1.	Корекційно-розвиткова та реабілітаційна складова у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.		1
2	Тема 2.	Робота з батьками/опікунами дитини з особливими освітніми потребами		1
3	Тема 3.	Робота з дітьми, які мають порушення зору/ слуху		1
4	Тема 4.	Робота з дітьми, які мають порушеннями мовлення		1
5	Тема 5.	Робота з дітьми, які мають розлади спектру аутизму		1
6	Тема 6.	Робота з дітьми, які мають порушення інтелектуального розвитку		1
7	Тема 7.	Робота з дітьми, які мають порушення опорно-рухового апарату		1
8	Тема 8.	Робота з дітьми з синдромом дефіциту уваги та гіперактивністю		1
		Всього годин		8

4.4. Теми практичних/семінарських занять

№ з/п	№ теми	Назва теми	Кількість годин	
			денна форма	заочна форма
1	Тема 1.	Корекційно-розвиткова та реабілітаційна складова у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.		1
2	Тема 2.	Робота з батьками/опікунами дитини з особливими освітніми потребами		1
3	Тема 3.	Робота з дітьми, які мають порушення зору/ слуху		1
4	Тема 4.	Робота з дітьми, які мають порушеннями мовлення		1
5	Тема 5.	Робота з дітьми, які мають розлади спектру аутизму		1
6	Тема 6.	Робота з дітьми, які мають порушення інтелектуального розвитку		1
7	Тема 7.	Робота з дітьми, які мають порушення опорно-рухового апарату		1
8	Тема 8.	Робота з дітьми з синдромом дефіциту уваги та гіперактивністю		1
		Всього годин		8

4.5. Теми лабораторних занять

№ з/п	№ теми	Назва теми	Кількість годин	
			денна форма	заочна форма
1	Тема 1.	Корекційно-розвиткова та реабілітаційна складова у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.		1
2	Тема 2.	Робота з батьками/опікунами дитини з особливими		1

		освітніми потребами		
3	Тема 3.	Робота з дітьми, які мають порушення зору/ слуху		1
4	Тема 4.	Робота з дітьми, які мають порушеннями мовлення		1
5	Тема 5.	Робота з дітьми, які мають розлади спектру аутизму		1
6	Тема 6.	Робота з дітьми, які мають порушення інтелектуального розвитку		1
7	Тема 7.	Робота з дітьми, які мають порушення опорно-рухового апарату		1
8	Тема 8.	Робота з дітьми з синдромом дефіциту уваги та гіперактивністю		1
		Всього годин		8

4.6. Самостійна робота

№ з/п	№ теми	Назва теми (завдання для самостійного виконання)	Кількість годин	
			денна форма	заочна форма
1	Тема 1.	Корекційно-розвиткова та реабілітаційна складова у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. Завдання: - Які критерії використовуються для визначення потреб дитини в освітньому процесі? - Проаналізуйте приклади використання МКФ в інклюзивному навчанні. - Які чинники можуть посилювати чи зменшувати негативні наслідки порушень психофізичного розвитку? - Які методи навчання найбільш ефективні для дітей з різними типами порушень психофізичного розвитку? - Як освітні технології можуть покращити якість навчання і розвитку дітей з ООП? - Поясніть зміст понять «адаптація» та «модифікація» у контексті роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. - Охарактеризуйте завдання психокорекційних заходів у процесі навчання та розвитку дітей з ООП.		8
2	Тема 2.	Робота з батьками/опікунами дитини з особливими освітніми потребами Завдання: - Які виклики можуть виникати у батьків/опікунів при вихованні дитини з особливими потребами, і як їх можна подолати? - Як педагог може допомогти батькам зрозуміти потреби їхньої дитини і ефективно підтримувати її розвиток вдома? - Яка роль реабілітаційного центру в підтримці дитини з особливими освітніми потребами, і як він співпрацює з іншими організаціями? - Які інформаційні та навчальні заходи слід проводити для батьків/опікунів у межах інклюзивної освіти? - Проаналізуйте важливість етичних аспектів		8

		<i>взаємодії між педагогами та батьками дитини з особливими потребами для ефективного співробітництва.</i>		
3	Тема 3.	Робота з дітьми, які мають порушення зору/ слуху. Завдання: - Як порушення зору та слуху можуть впливати на загальний розвиток дитини, включаючи моторні навички, когнітивні функції, емоційно-соціальну адаптацію? - Які труднощі виникають у дітей з порушеннями зору та слуху при взаємодії з однолітками та дорослими? - Охарактеризуйте важливість модифікації навчального середовища для забезпечення рівного доступу до освіти для дітей з порушеннями зору та слуху. - Як можна сприяти розвитку комунікативних навичок у дітей з порушеннями зору/слуху? - Охарактеризуйте роль та можливості використання додаткового обладнання та адаптаційних заходів в роботі з дітьми з порушеннями зору та слуху.		8
4	Тема 4.	Робота з дітьми, які мають порушеннями мовлення Завдання: - Охарактеризуйте основні особливості психофізичного розвитку дітей з порушеннями мовлення. - Проаналізуйте, як порушення мовлення впливає на процес соціалізації дитини. - Охарактеризуйте важливість модифікації навчального середовища для таких дітей. - Які основні правила спілкування з дітьми, що мають порушення мовлення, необхідно дотримуватися в навчальному процесі? - Які стратегії та методи можуть допомогти в подоланні бар'єрів у навчальному процесі?		10
5	Тема 5.	Робота з дітьми, які мають розлади спектру аутизму. Завдання: - Які психофізіологічні аспекти варто враховувати при плануванні освітнього процесу для дітей з розладами спектру аутизму (РСА)? - Які методи допомагають полегшити інтеграцію дітей із РСА до групи однолітків? - Які зміни в освітньому середовищі та навчальних матеріалах можуть покращити процес навчання та соціалізації дітей з розладами спектру аутизму? - Охарактеризуйте роль невербальної комунікації у роботі з дітьми з РСА і які методи її розвитку існують? - Зазначте провідні принципи роботи з дітьми, які мають розлади спектру аутизму.		8

6	Тема 6.	Робота з дітьми, які мають порушення інтелектуального розвитку. Завдання: - Які основні труднощі можуть виникати у дітей з інтелектуальними порушеннями під час навчання та повсякденного життя? Як ці особливості впливають на організацію їхнього освітнього процесу? - Охарактеризуйте специфіку соціальної взаємодії таких дітей з однолітками, вихователями, батьками та іншими людьми. - Які методи навчання та виховання є найбільш ефективними для дітей з інтелектуальними порушеннями? - Як можна модифікувати уроки та навчальні матеріали для таких дітей? - Які стратегії навчання та виховання є найбільш ефективними для дітей з синдромом Дауна?		8
7	Тема 7.	Робота з дітьми, які мають порушення опорно-рухового апарату. Завдання: - Які труднощі виникають у процесі соціалізації дітей з порушеннями опорно-рухового апарату? Яким чином ці труднощі можуть бути подолані в умовах інклюзивного навчання? - Яким чином має бути організований освітній процес для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату в інклюзивному навчальному закладі? - Як адаптувати середовище для забезпечення комфортного навчання та розвитку? - Охарактеризуйте, які методи і засоби допомагають зменшити бар'єри на шляху здобуття освіти дітьми з порушеннями опорно-рухового апарату		8
8	Тема 8.	Робота з дітьми з синдромом дефіциту уваги та гіперактивністю. Завдання: - Охарактеризуйте основні прояви гіперактивної поведінки у дітей з синдромом дефіциту уваги та гіперактивністю (СДУГ). Як ці прояви впливають на навчання, взаємодію з іншими дітьми та дорослими? - Розгляньте відмінності між активною та гіперактивною дитиною. Які критерії допомагають розпізнати гіперактивність та відрізнити її від нормальної активності? - Які стратегії корекції поведінки є ефективними при роботі з дітьми із СДУГ? - Опишіть методи, які допомагають контролювати імпульсивність, покращувати концентрацію уваги та підтримувати дисципліну в класі/групі.		8
		Всього годин		66

Порядок виконання:

1. Вивчити рекомендовану літературу та джерела, пов'язані з темою.
2. Для кожного з завдань підготувати письмову відповідь, що включає теоретичний аналіз та практичні рекомендації.

5. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами в системі інклюзивної освіти» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне опитування;
- презентації результатів виконаних індивідуальних завдань;
- проекти;
- есе.

6. Форми контролю

У процесі вивчення дисципліни «Навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами в системі інклюзивної освіти» використовуються такі форми контролю:

- поточний контроль здійснюється у формі оцінювання результатів навчальної діяльності здобувачів вищої освіти (бакалаврів) під час практичних/семінарських, лабораторних занять та виконання ними завдань для самостійної роботи;
- підсумковий контроль формується на основі балів, отриманих здобувачем на практичних, лабораторних, семінарських заняттях за окремі теми.

7. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Критерії оцінювання під час практичних/семінарських, лабораторних занять та результатів самостійної роботи:

За роботу на практичному/семінарському, лабораторному занятті та виконання самостійної роботи здобувач освіти (бакалавр) може отримати максимум **10 балів**.

9-10 балів: здобувач освіти (бакалавр) демонструє ґрунтовні знання матеріалу теми в повному обсязі, вільно висловлює думку з проблемних питань, виявляє креативність у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.

7-8 балів: здобувач освіти (бакалавр) демонструє повні, систематичні знання, вільно висловлює думку з проблемних питань теми, самостійно аналізує події, явища, факти, однак при викладі матеріалу може допускати несуттєві помилки.

5-6 балів: здобувач освіти (бакалавр) демонструє знання основного матеріалу теми в достатньому обсязі для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхневу обізнаність у проблемних тематичних питаннях, допускає суттєві помилки при викладі матеріалу, але спроможний усунути їх із допомогою викладача.

3-4 бали: здобувач освіти (бакалавр) демонструє фрагментарні знання тематичного матеріалу, що складає менше 50% необхідного обсягу, не знає основної термінології, не вміє логічно висловити свою думку.

1-2 бали: здобувач освіти (бакалавр) демонструє фрагментарні знання, які є частково правильними; відповідь містить грубі помилки у аналізі подій, явищ, фактів, використанні термінології, порушено логіку викладу, не аргументовано висвітлено зміст проблеми.

0 балів: здобувач освіти (бакалавр) не володіє знаннями з тематичного заняття, відповідь неправильна або відсутня взагалі.

Розподіл балів, які отримують бакалаври

Поточне оцінювання								Підсумкова оцінка
Змістовий модуль № 1		Змістовий модуль № 2						
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	
10	10	10	20	15	15	10	10	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
85–89	B	добре	
75–84	C	добре	
64–74	D	задовільно	
60–64	E	задовільно	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Мультимедійний проєктор для демонстрація презентацій, відеофрагментів.
2. Комп'ютери з доступом до Інтернету для проведення поточного та підсумкового контролів.

9. Рекомендована література

Основна:

1. Безпечна і дружня до дитини школа в контексті реформи «НУШ» / В. Пономаренко, Т. Воронцова, О. Сакович та ін. Київ : Алатор, 2020. 64 с.
2. Дегтяренко Т. М. Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегія управління : монографія. Суми : ВТД «Університетська книга», 2011. 403 с.
3. Діти з затримкою психічного розвитку: характеристика, особливості психологічного супроводу : методичні рекомендації для методистів із психологічної служби, практичних психологів дошкільних навчальних закладів / уклад. Л. О. Кондратенко. Суми : РВВ КЗ Сумський ОППО, 2015. 56 с.
4. Душка А. Л. Дитина з розладами аутичного спектра. Харків : Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 32 с.
5. Електронний навчально-методичний комплекс навчальної дисципліни «Навчання і виховання дітей з ООП» на освітній платформі MOODLE: <https://elr.tnpu.edu.ua/course/view.php?id=2915>
6. Інклюзія від А до Я : нормативно-правові та методичні основи роботи педагогічних працівників в інклюзивно-освітньому середовищі : практичний посібник / уклад. Н. В. Тарасенко, Л. В. Кондрацька, О. І. Рассказова. Харків : ТОВ «Типографія «КСК», 2019. 98 с.

7. Інноваційні підходи в освіті та реабілітації дітей із особливими освітніми потребами : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (14–15 травня 2020 р.) / гол. оргкомітету В. М. Синьов. Київ, 2020. 158 с.
8. Корекційні програми. *Інститут модернізації змісту освіти* : веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/DfHV1lH> (дата доступу: 25.08.2022).
9. Корекційні програми. *Міністерство освіти і науки України* : веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/YfHV8CS> (дата доступу: 25.08.2022).
10. Костенко Т. М. Дитина з порушенням зору. Харків : Видавництво «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 40 с.
11. Мартинчук О. В. Основи корекційної педагогіки : навчально-методичний посібник. Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2010. 288 с.
12. Навчання дітей з порушеннями слуху: навчально-методичний посібник / С. В. Кульбіда та ін. Харків : Видавництво «Ранок». 2019. 216 с.
13. Нагорна О. Б. Особливості корекційно-виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами : навчально-методичний посібник. Рівне, 2016. 141 с.
14. Організація інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах нової української школи : навчально-методичний посібник / уклад. Л. І. Чопик. Вінниця : КВНЗ «ВАНО», 2019. 39 с.
15. Основи інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник / за заг. ред. А. А. Колупаєвої. Київ : « А.С.К.», 2012. 308 с.
16. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.
17. Рібцун Ю. В. Дитина з порушеннями мовленнєвого розвитку. Харків : Видавництво «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 40 с.
18. Романчук О. Гіперактивний розлад з дефіцитом уваги у дітей. Львів : Джерело, 2008. 326 с.
19. Романчук О. Розлади спектру аутизму. В запитаннях та відповідях. Львів : Свічадо, 2016. 168 с.
20. Софій Н. Діти із синдромом Дауна: факти, навчання, допомога : методичні рекомендації. Київ, 2015. 24 с.
21. Соціалізація молоді з особливими освітніми потребами: кращі практики : метод. посіб. / А. Базиленко, І. Таланчук, Г. Давиденко та ін. ; за загальною редакцією А. Базиленко. Київ : Талком, 2020. 128 с.
22. Теорія і практика інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник / упоряд. К. М. Бондар ; 2-ге вид., доп. Кривий Ріг : Проект «Підтримка інклюзивної освіти, 2019. 170 с.
23. Трикоз С. В., Блеч Г. О. Дитина з порушеннями інтелектуального розвитку. Харків : Ранок, ВГ «Кенгуру», 2018. 40 с.
24. Удич З. І. Основи інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник. Тернопіль : КІЦ «ПРИНТ-ОФІС», 2015. 378 с.
25. Фаласеніді Т. М. Стратегії навчання учнів з гіперактивним розладом. Львів : Свічадо, 2016. 88 с.
26. Чайка М. С., Усатенко Г. В., Кривоногова О. В. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами : навчально-методичний посібник. Київ : ФОП Усатенко Г. В., 2021. 80 с.
27. Чеботарьова О. В., Гладченко І. В. Сонячні діти. Діти із синдромом Дауна. Харків : Видавництво «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2019. 32 с.
28. Чеботарьова О. В., Коваль Л. В., Данілавичюте Е. А. Дитина із церебральним паралічем Харків : Видавництво «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 40 с.
29. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 248 с.
30. Шульга І. М. Перспективи впровадження інклюзивної освіти в Україні. *Інклюзивна освіта: досвід і перспективи* : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції

(Вінниця, 16–17 травня 2018 року) / за заг. ред. Г. В. Давиденко. Вінниця : ТОВ «Ніланд-ЛТД», 2018. С. 16–18.

31. Шульга І. Реалізація інклюзивної освіти за кордоном (на прикладі Скандинавських країн). *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. Умань : Візаві, 2021. № 3. С. 180–187.

Додаткова:

1. Андреева М. О. Формування толерантності учнів початкової школи у інклюзивному навчальному закладі. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер. Педагогіка і психологія*. 2013. Вип. 39 (2). С. 36–41.

2. Архітектурна доступність шкіл : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. Л. Ю. Байди, О. В. Красюкової-Еннс Київ, 2012. 88 с.

3. Бондар В., Вавіна Л., Засенко В., Колупаєва А. Діти з особливими потребами у загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Київ, 2004. 152 с.

4. Гаврилов О. В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. 308 с.

5. Гаяш О. В. Поради вчителям щодо навчання дітей з особливими освітніми потребами у класі з інклюзивним навчанням : методичні рекомендації / уклад. О. В. Гаяш. Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗППЮ, 2014. 108 с.

6. Данілавичуте Е. А., Литовченко С. В. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник / за ред. А. А. Колупаєвої. Київ : Видавнича група «А.С.К.». 2012. 360 с.

7. Дегтяренко Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами : навчальний посібник. Суми : ВТД «Університеська книга», 2008. 302 с.

8. Дятленко Н. М., Софій Н. З., Мартинчук О. В., Найда Ю. М., Асистент учителя в інклюзивному класі : навчально-методичний посібник / за заг. ред. М. Ф. Войцехівського. Київ : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 172 с.

9. Завацька Л. М. Дослідження потреб дітей з обмеженими можливостями в інклюзивному освітньому середовищі. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. Педагогічні науки*. 2017. Вип. 142. С. 51–56.

10. Заверико Н. В., Авраменко У. В. Соціально-педагогічний аспект взаємодії школи та сім'ї в контексті інклюзивної освіти. *Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки*. 2018. № 2. С. 5–10.

11. Землянська О. В. Формування толерантності до дітей з ООП в інклюзивному середовищі дошкільнят : методичні рекомендації. URL : <https://cutt.ly/qWq1hJ9> (дата доступу: 25.08.2022).

12. Інвалідність та суспільство : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. Л. Ю. Байди, О. В. Красюкової-Еннс. Київ, 2012. 216 с.

13. Інклюзивний простір: poradnik для педагогів та батьків : навч.-метод. посібн. / уклад. Логвін Т. В. Чернігів : Десна Поліграф, 2018. 188 с.

14. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія. Київ : Самміт-Книга, 2009. 272 с.

15. Колупаєва А. А., Найда Ю. М., Софій Н. З. Загальні принципи здійснення адаптацій та модифікацій навчально-виховного процесу. *Інклюзивна школа: особливості організації та управління : навчально-методичний посібник* / за заг. ред. Л. І. Даниленко. Київ, 2007. 128 с.

16. Колупаєва А. А., Найда Ю. М., Софій Н. З. Здійснення процесу оцінки та розробки індивідуального навчального плану. *Інклюзивна школа: особливості організації та управління : навчально-методичний посібник* / за заг. ред. Л. І. Даниленко. Київ, 2007. 128 с.

17. Котломанітова Г. О. Українські народні дитячі ігри в інклюзивному освітньому просторі. *Вісник Черкаського університету. Сер. Педагогічні науки*. 2014. Вип. 34. С. 77–83.

18. Лавріненко Л. І. Школа для кожного (окремі аспекти інклюзивної освіти) : навч.-метод. посібн. для керівників закладів освіти, учителів та вихователів ЗДО, ГПД, шкіл-інтернатів, методистів. Чернігів : ЧНТУ, 2017. 168 с.
19. Лорман Т. Сім стовпів підтримки інклюзивної освіти. *Дефектологія. Особлива дитина: навчання та виховання*. 2010. № 3 С. 3–11.
20. Лорман Т., Депплер Дж., Харві Д. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі : практ. посіб. Київ : СПД-ФО Парашин І. С., 2010. 296 с.
21. Лупарт Дж., Веббер Ч. Шкільна реформа в Канаді: перехід від роздільних систем освіти до інклюзивних шкіл. *Дефектологія. Особлива дитина: навчання і виховання*. 2010. №1 (55). С. 6–11.
22. Малина О. Г. Особливості психологічної допомоги дітям із ЗПР. Проблеми сучасної психології : збірник наукових праць. 2018. № 1 (13). С. 91–97.
23. Носенко Ю. Г., Матюх Ж. В. Стан використання мультимедійних технологій вихователями вітчизняних дошкільних навчальних закладів у роботі з інклюзивною групою. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Т. 57. Вип. 1. С. 1–11.
24. Овчаренко І. В. Психологічний супровід дитини з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі. *Таврійський вісник освіти*. 2017. № 1. С. 249–254.
25. Освіта дітей з аутизмом: від міфу до реальності : навч.-метод. посібн. / уклад. Т. Скрипник. Київ : Гнозис, 2014. 26 с.
26. Патрикеева О. О., Софій Н. З., Луценко І. В., Василяшко І. П. Індекс інклюзії: загальноосвітній навчальний заклад : навч.-метод. посібн. / за заг. ред. В. І. Шинкаренка. Київ : ТОВ «Видавничий дім Плеяди», 2011. 96 с.
27. Патрикеева О. О., Дятленко Н. М., Софій Н. З., Найда Ю. М. Індекс інклюзії: дошкільний навчальний заклад : навч.-метод. посібн. / за заг. ред. В. І. Шинкаренка. Київ : ТОВ «Видавничий дім Плеяди». 2011. 100 с.
28. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами : навч.-метод. посіб. у 9 книгах / за заг. ред. А. А. Колупаєвої. Київ : ТОВ ВПЦ «Літопис-XX», 2010.
29. Садова І. Особливості навчання дітей з порушеннями зору в умовах початкової школи. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2014. Вип. 10. С. 265–269.
30. Сак Т. В. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі : навч. курс та наук.-метод. посіб. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди»», 2011. 168 с.
31. Таранченко О. М., Найда Ю. М. Диференційоване викладання в інклюзивному класі : навчально-методичний посібник / за загальною редакцією Колупаєвої А. А. Київ : Видавнича група «АТОПОЛ», 2012. 120 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Електронний навчально-методичний комплекс навчальної дисципліни на освітній платформі MOODLE: <https://elr.tnpu.edu.ua/course/view.php?id=2915>
2. Сайт Міністерства освіти і науки України: www.education.gov.ua
3. Сайт бібліотеки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка: <http://www.library.tnpu.edu.ua/>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: www.nbuv.gov.ua
5. Сайт Фонду «Крок за кроком»: http://www.ussf.kiev.ua/inclusive_education/
6. Сайт Науково-методичного центру інклюзивної освіти ІППО Київського університету імені Бориса Грінченка: http://nmcio.ippo.kubg.edu.ua/?page_id=52
7. Сайт Інституту спеціальної педагогіки НАПН України: <http://ispukr.org.ua/>
8. Сайт Канадсько-українського проекту «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні»: <http://education-inclusive.com/>